

ПОБІЧНІ НАСЛІДКИ ТВОРЧОГО ВІДРЯДЖЕННЯ

ОЛЕКСАНДРА Івановича Ковіньку я знав, можна сказати, з першого дня його повернення в Полтаву із заслання, тобто з 1954 року, і до останніх днів його життя. Заприятелювали ми з першої зустрічі і пізніше багато чого робили разом. Не один раз я читав Олександрові Івановичу тільки-но написані свої твори, питав порад, Ковінька, аналізуючи твір, доходив кожної літери і коми, за що я й досі йому вдячний.

...Одного літа, за кілька тижнів до жнив, Ковіньку запросили в Карлівку. Подзвонили і мені: «Приїжджайте». У телефонній розмові тодішній редактор карлівської газети Іван Прищепя пояснив:

— Хочемо попросити вас взяти участь у черговому номері нашої газети. Один би написав нарис, замальовку, другий — кілька гуморесок. Побудете в селах, зустрінетеся з людьми, подивитесь, як готується до збиральної. Про побачене, почуте і напишете. Згода?

Іздили «на виступи», як ми тоді говорили, часто групою, потім розділялись по двоє-троє. Мені не раз випадало бути з Ковінькою. Я чував багатьох добре знайомих у народі письменників, але жоден з них не міг зрівнятися з Ковінькою умінням вести мову зі своїми слухачами, говорити з ними справді народною мовою. Причому він це робив завжди легко, просто, ніби це йому нічого не коштувало. Для мене виступи старшого товариша стали справжньою школою спілкування з людьми.

Добра слава швидко розкочувалась по району, в якому ми виступали, і люди охоче йшли послушати письменників у сільському клубі, на польовому стані, в кімнаті відпочинку тваринників, в майстерні механізаторів. Треба було бачити, з яким інтересом люди сприймали виступи Ковіньки, як дякували за годину розради, душевного відпочинку, просили приїздити частіше.

...Прислана карлівчанами автомашина мчала нас розкішними полями і луками, повз досягаючі хлібні лани, обважнілі від ранніх яблук сади. Погода стояла тепла, сонячна, пронизане свіжими пахощами повітря додавало гарного настрою.

Нас зустрів Іван Прищепя, познайомив з головою райвиконкому. Розповіли, як район готується до жнив, не приховали й того, що деякі господарства відстають; і справу треба терміново виправляти, отут би наше, письменницьке, слово й могло допомогти.

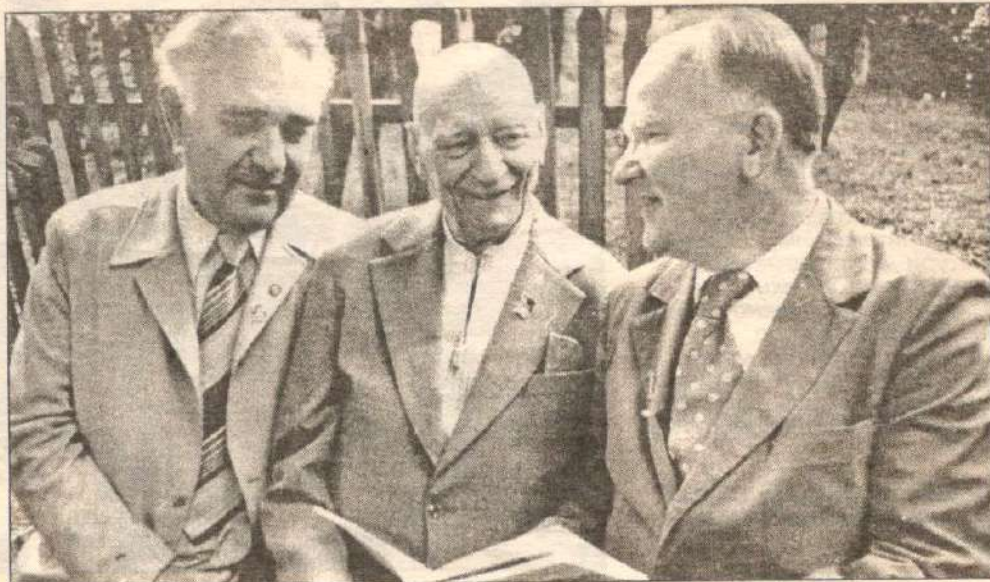
Не гаючи часу, ми одразу виїхали, за день побували в кількох господарствах. Почувши, що Ковінька в селі, дехто приходив до нього зі своїми скаргами. Одна вдова солдата-фронтовика поскаржилася на бригадира, який «ось уже три місяці обіцяє полагодити дах на її хаті, та тільки обіцяє, а в негодю її онуків заливає дощем... То, якщо зможете, допоможіть, будьте ласкаві». Ковінька пообіцяв щось зробити і запитав:

— А в самого бригадира дах не тече?

— Себе він не забуває... Недавно заново перекрив і хату, і сараї.

— Перекажіть йому, що ми його теж не забудемо... В наступному номері вашої районної газети ми його згадаємо. Може, те йому про це сказати.

В сусідньому селі люди поскаржились, що в магазин сільпо ось уже «кілька тижнів не завозять солі, мила, гасу, запізнюються щодня з печеним хлібом, а буває, що і не привозять». Ковінька старанно занотував і цю скаргу. Кожного, хто звер-

Іван Прищепя, Олександр Ковінька та Полікарп Шабатин. (Фото з архіву І.Прищепи).

тався до нього, вислухав, розпитав.

Надвечір ми повернулися в Карлівку втомлені, але задоволені: здається, їздили не даремно, кожний зібрав достатньо матеріалу.

Ваш товариш не йде в кімнату... Не слухає і ніби не чує нікого. Ви тільки подивіться...

Я скочив з ліжка, поглянув на сусіднє — воно було не розстелене.

— А де?..

— Я ж кажу, в коридорі... Вони чогось сміються... самі до себе і розмовляють... щось пишуть і тут же рвуть написане. Вся підлога в рваному папері...

Швидко одягнувшись, я вийшов услід за черговою, а вона все говорила:

— То я подумала, може, швидко викликати?..

— Яку швидко? Він що — кидатиметься на когось?

— Та ні, Бог милував...

У коридорі, в самому кінці, я побачив Ковіньку. Він сидів за столиком, на якому стояла гасова лампа, на столі були розкидані аркуші, підлога навкруг усіяна рваним папером. Сам Ковінька щось швидко писав і — чути — говорив, кахикав і сміявся сам до себе. Я зрозумів: Ковінька працює і заважати йому не треба. Так і сказав черговій.

— Нехай. Посміється і перестане... Герої перестануть — і він.

Чергова підозріло глянула на

мене:

— Які герої?

— Його герої, літературні. Це мій товариш так працює.

— Справді? Господи, отака праця важка! Всю ніч сидіти. А коли ж спати?.. Мені ще від начальства перепаде, нібито я так доглядаю клієнтів, що вони цілу ніч мордуються...

Вже досвітком Ковінька прийшов у кімнату, склав стосиком на стіл списані аркуші, приліг на нерозстелене ліжко. Я не спав: мені кортіло розповісти йому, поки не заснув, що про нього подумала чергова, та вирішив відкласти розмову на потім. Розповів йому про ту ніч у готелі років через три, коли ми були в іншому відрядженні в іншому районі. Ми разом довго сміялись.

А щодо газети... Вона вийшла наступного дня і, як переказували карлівчани, була тепло сприйнята в районі. А вдовиця подзвонила персонально і висловила особливу вдячність — за перекритий у пожежному порядку дах.

Борис ЛЕВІН.

ОЛЕКСАНДРУ КОВІНЬЦІ — 100

14 січня ц.р. виповнюється соті роковини Олександра Івановича Ковіньки.

Добре знааний в Україні і за її межами письменник-гуморист народився у великій родині сільських трударів у селі Плоскому поблизу Полтави. Закінчив вище початкове земське училище, наймитовав. Навчався в Полтавському інституті народної освіти. Працював у 20-х і першій половині 30-х років в редакціях газет Полтавського краю.

Перша книга гумористичних оповідань та повістей «Індустріальна техніка» вийшла в світ 1929 року. Потім була довга — кілька десятирок — перерва. Ковіньку за накладницьким доносом 1934 року заарештували і вислали на далеку Північ, звідки він повернувся через 20 років (1954 р.). Роки заслання не зломали його, не зігнули. 1958 року в світ вийшло одразу дві книжки: «Як мене купали і сповивали» та «Ось не грайте на нервах». За три десятки років Ковінька видав понад 30 книжок, а також «Вибране» у двох томах (1980).

У Ковіньки було багато друзів, у тому числі і серед письменників. Друкуємо уривок зі спогадів відомого полтавського письменника Бориса ЛЕВІНА про свого старшого товариша.

Перед тим, як відправитися ночувати в готель, зайшли в чайну повечеряти. Нам подали міцного чаю, ще чогось, і тут я несподівано помітив, як незвично, ніби аж дивно поводитьсь Ковінька. Запитань моїх ніби не чує, мовчки порастає біля полумиска, інколи відставляє його, хапається за блокнот і щось похапцем записує. Я, врешті, зрозумів, у чому справа — в нього почався звичайний творчий процес: він уже працює, ніщо інше не може його відволікти від роботи.

В готелі ми вирішили трохи відпочити, а вже потім — до писання. По якійсь хвилині я засів за свій нарис, а Ковінька вийшов у коридор, потім пішов на подвір'я, з вікна я бачив, як він ходить — неквапно, часто спиняючись і, як здавалось мені, розмовляючи сам з собою.

Години за дві я написав невеликий нарис і замальовку, перечитав, поправив, приготував рукопис для друкарки і пішов до ліжка. Заснув одразу. Та за якусь часину мене розбудили.

Біля ліжка стояла перелякана чергова готелю — літня жінка.

— Прокиньтесь, — попросила вона, —